

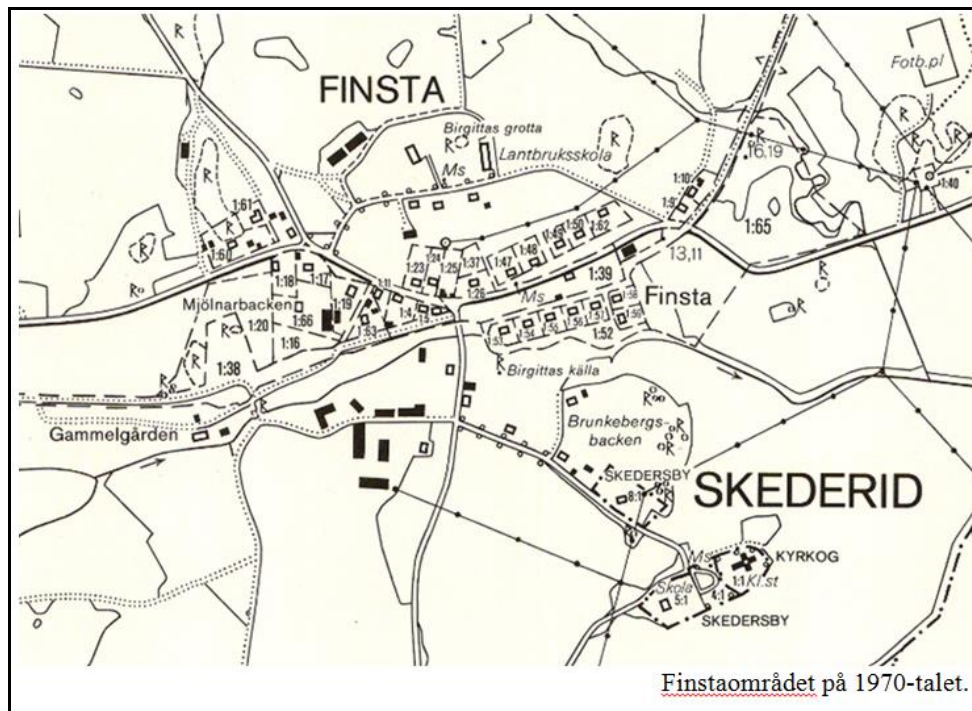
Skederids gamla klåckarstuga

Idag ligger den lite avsides, Gammelgården i Finsta. Vid Björkarns utlopp, inklämd mellan ån och den gamla landsvägen mot Uppsala. Huset är inklämt, men trädgården är stor. Det finns inga grannar inom synhåll. Hit flyttade vår familj hösten 1947. Då var jag fyra år. Vi kom att bo där i tio år, alltså under hela min barndom.

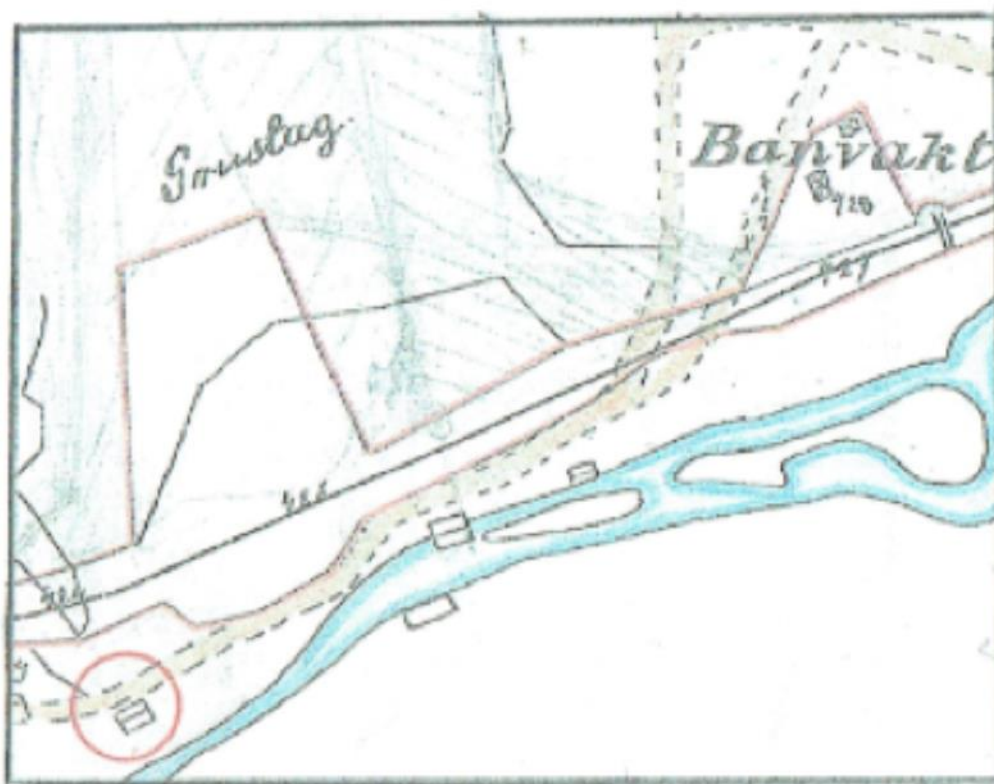

Gammelgården år 2003

Gammelhården är ett etablerat namn som förekommer på officiella kartor. Kartan nedan är ett utsnitt från "Ekonomisk karta över Sverige". På kartan anges att "Fastighetsredovisningen är aktuell t o m aug 1977".

Men det är först på en översiktskarta från år 1884, som visar järnvägens sträckning genom Finsta, som en byggnad visas på Gammelhården plats, se den röda cirkeln.

Utsnitt ur översiktskarta daterad 1884

Men varifrån kommer då namnet? Det finns ett hus i Västra Libby som har stora likheter med Gammelgården. Jag har tänkt att de måste vara byggda av samma byggmästare. Men det skulle ju inte förklara namnet.

För några år sedan deltog jag i en studiecirkel med namnet "Finstabygden". Vi var fem deltagare, jag och fyra unga flickor i min egen ålder. En av deltagarna bodde i det här huset i Västra Libby. Hon kunde berätta att det var ett komministerboställe som hade flyttats till sitt nuvarande läge. Hon talade också om att utformningen av kyrkans byggnader tidigare var noga reglerad. Cirkeln gjorde ett besök vid Gammelgården. Damerna fastslog omedelbart att det var ett 1700-talshus. Kanske Gammelgården hade flyttats hit? Likheten med Libby-huset kanske beror på en gemensam kyrklig bakgrund? Men varifrån hade det flyttats?

Det finns en karta från år 1753, som bl a visar Skiederö kyrka och Quarngården. Vid kyrkan visas byn Skiederö, som bestod av 3 gårdar samt förstås kyrkan med kyrkogård, klockstapel och klockarstuga. Varje gård symboliseras med ett hus.

Byn Skiederö år 1753

Quarngården visas med två kvarnar och en körbar dammbyggnad, som låg i samma läge som den nuvarande stenvalvsbron vid Gammelgården.

Quarngården år 1753

Sjösystemet Björkarn, Kundbysjön och Långsjön sänktes åren 1887-1889. Sänkningen åstadkoms genom att ett mycket stort "dike" grävdes genom kvarnområdet.

”Diket” vid stenvalvsbron år 1964

Ingeborg Wilcke-Lindqvist skrev i Fornvännen 1958 om ”Husby och Skederid”.

http://fornvannen.se/pdf/1950talet/1958_062.pdf

Hon skriver bl a:

I Skederids församlings sockenstämmoprotokoll 1787 omtalas, att klockarhusen äro uppförda »på en plats, hwarå för några år sedan stod en Bonde-By, hwars ägor nu brukas under Säteriet [Finsta]».

Enligt Wikipedia, var ”klockare ett kyrkligt ämbete, som ursprungligen – under medeltiden – medförde uppgiften att vårda kyrkan och dess inventarier samt ombesörja klockringningen. På 1600-talet började man av klockaren kräva förmågan att undervisa i sång och leda kyrksången där en särskild kantor inte fanns. Vid samma tid fick klockaren även uppdrag att lära ungdomen att läsa och skriva”.

Klockarstugans ursprungliga läge

Klockaren huserade inte bara i klockarstugan. För att han skulle kunna försörja sig och sin familj ingick bl a en ladugård (med ko?) och en åker (med utsäde?) i tjänsten. Klockarstugan med tillhörande uthus låg mellan kyrkogårdsmuren och dagens pampiga redskapsbod, byggd som bårhus på 1970-talet.

Skederids första skola, numera församlingshem, uppfördes år 1873 intill ”klockarhusen”. Verksamheten i klockarstugan kunde därför fortgå som vanligt ända tills den nya skolan togs i bruk.

Enligt ett kyrkoråds-/stämmoprotokoll från år 1862 föreslog A Anderzon att den gamla klockarstugan skulle auktioneras ut ännu en gång för att få ett högre pris. Man försökte alltså sälja klockarstugan. Timrade hus är ju byggda stock för stock och kan därför också demonteras stock för stock och återuppbyggas på en annan plats. När klockarstugan sedan flyttades, placerades den på mark som tillhörde A Anderzon. Hur mycket betalade han?

Gammelgården år 2003

Huset är knuttimrat. Det har knutar inte bara i hushörnen utan även där innerväggarna ansluter till ytterväggarna. På bilden är alla knutar vitmålade. Rummen är genomgående. Avstånden mellan knutarna utgör ett mått på rummens inbördes storlek.

Planlösningen visar att Gammelgården mycket väl kan vara den flyttade klockarstugan.

Från vänster till höger hade rummen följande namn/funktion:

”Stora rummet”, med kakelugn, var vårt finrum och torde ha varit klockarstugans skolsal.

”Lilla rummet”, med järnkamin, i anslutning till en stor hall för ytterkläder och med en bred ytterdörr mot norr, torde ha varit klockarens kontor, gränsande till skolbarnens kapprum. Det var pappas hemmakontor. Denna entré användes endast när vi fick ”främmande”.

”Vardagsrummet”/sovrummet torde ha haft samma funktion för klockaren som för oss.

”Köket”, med tillhörande köksingång från söder, torde också ha haft samma funktion för klockaren som för oss.

När klockarstugan flyttades till sitt nuvarande läge hade den funnits vid kyrkan i mer än 100 år. Det förefaller därför naturligt att klockarstugan kom att kallas Gammelgården i sin nya omgivning.